

ÖTVEN ÉVE

Pezsgőt iszik fenn a hold

Elek Lenke

A petárdázás akkor még nem volt olyan nagyszabású és fülsiketítő, nem is lehetett ilyen eszközöket nagyon kapni, a Magyarországra áttelepülő kínai árusok mamái még éppen csak megszülettek otthon, Ázsiában, és ne feledjük, időben nincs messze 56', valaki esetleg félreérthette volna a nagy durroztatást. A kutyákat se kellett megkötözni, nyugtatgatni, csak úgy, jó kedvükből ugattak.

forrás: FORTEPAN – Erky-Nagy Tibor

Jómagam egy Pasaréti úti lakásban bulizva, 1969-ben láttam-hallottam először süvítő, ékes-fényes házi tűzijátékot – egy olasz diplomata család lakott a szomszédban, hazulról hozták a kellékeket, hogy aztán kipróbálják a kertben.

Mindenféle petárda nélkül tehát, de kezünkben pezsgővel, nem törődve hóval, süvítő széllel, mini kötött ruhában, magas sarkú lakk körömcipőben, betonkeményre fújt tupírkonttyal indultunk el egyik házibuliból a másikba. Otthon maradni a szülőkkel már akkor is nagyon kínosnak számított.

A pezsgő ekkor még sokkal édesebb, mint a mai trend kívánná, többnyire Charmant doux, persze, ha kaptunk éppen, nem ártott jó előre beszerezni az italt, és nagy fejtörést okozott, hogy otthon hová is rejtse

azt az ember a szülők szeme elől? (Aki persze úgyis sejtették, hogy nem málnaszörpöt kortyolunk egész éjjel.) Némely bérház szenespincéjében talán még most is találni egy-egy eldugott palackot... Ha nem sikerült kapni Charmant doux-t, megtette a Debrői hárslevelű is, elég édes volt.

Csavad fel a szőnyeget

A házibulik megszervezése mindig gondot okozott, hiszen olyan helyet kellett találni, ahol nincsenek éppen otthon – mások. Olykor, nagy ritkán az is előfordult, hogy valamelyik kortársunknak saját lakása volt, ahol egyedül lakott. Vagy épp a nagymamával, akit ilyenkor elűztek valamelyik barátnőjéhez. Az esemény valóban a szőnyeg felcsavarásával vette kezdetét, bár a klasszikus beatkorszakban, a Beatles

és a Rolling Stones zenéjére nem nagyon táncoltunk, inkább dúdoltunk, lassúztunk, bár ez utóbbi nem a táncról szólt. A rock and roll már kiment a divatból.

Ekkor még nem tudjuk, hogy 1977-ben megszületik egy ikonikus dal, a Különös szilveszter – Csorba Attila és Miklós Tibor szerzeménye –, amely előbb Cserháti Zsuzsa páratlan hangján, majd Charlie dörmögésében válik országszerte örökzölddé. Amit aztán gátlástalanul gajdolunk – részegek a csillagok, pezsgőt iszik fenn a hold –, először kicsit szolidabban, majd harsányabban, például a Magyar Újságírók Országos Szövetségének Andrássy úti (akkor Népköztársaság útja) székházában rendezett szilveszteri éjszakán. Ilyen sem esett meg azóta. Merthogy ott ma már nincs is hely és hangulat bulizni.

forrás: FORTEPAN – Nagy Gyula

Lencse, nyakra-főre

A szorgos kamaszlányok otthon már délután elkezdték főzni a lencsét, a receptet csak úgy gondolták-hallották-olvasták, nincs internet és millió gasztroblog, ahol mobiltelefonnal bélelt tenyérből utána lehetne nézni. Budapesten szinte kötelező

volt a lencse, bár az ország más vidékein, például az Alföld egyes részein, nem volt jellemző, hogy szilveszterkor ezt főzzék, kevésbé tartották elegánsnak, inkább a szegényasszony ételének számított.

A lencse olykor fegyverként is szolgált: emlékszem olyan házibulira, ahol a dajdajt

megelégedő háziasszony-feleség dühében leöntötte forró lencselevesvel a csalós-ki-
kapós férjet.

Lesz-e elég virsli? Ez olyan alapvető, szinte kötelező kérdés volt egy decemberi tévériportban, mint az, hogy lesz-e elég sör nyárra? Mintha ez az időjárástól, sáskajárástól vagy más természeti csapástól függött volna, és nem az élelmiszeripari üzemek igazgatóinak szándékától, netán a hatalom akaratától.

Merthogy egyébként disznó volt elég... Malac is akadt, bár fényes-bőrös-sörrel locsolt sült állagút inkább csak elegáns éttermekben, szállodákban tudtak produkálni a profi séfek. Hogy hányan fogták meg a farkát nem tudni. A virsli nem volt ennyire puha és azonnal szétmálló, igaz, nem volt benne annyi szója meg pótlék, viszont több hús. (A húsmasszát még nem műanyagba töltötték, merthogy az nincs feltalálva, az adalékanyagok akkor még ismeretlenek, vagy drágábbak, mint a valódi töltelék.)

Jobb családoknál már akadtak hűtők, igaz többnyire fagyasztó nélkül, de nagy hidegek esetén az erkély is megtette, itt kuksoltak dobozban a virslik, amíg bele nem ugrottak a fazékba. Mustár, az volt bőven, ráadásul jóízű, valódi, a házibulik vége felé a natúr mustáros fehérkenyér járta, rafinált lazacos, libamájkrémes kanapé-szendvicskék, sajtos-magos falatkák helyett erre is jól lehetett inni.

A középkorostályból a jómódú „pestiek” jelentős része társaságban, éttermekben, szállodákban mulatott. A flitterek, sípok, trombiták, kis színes, háromszög alakú papírsapkák szinte minden akkor készült fotón jól láthatók – ezek is a kedélyt voltak hivatva emelni.

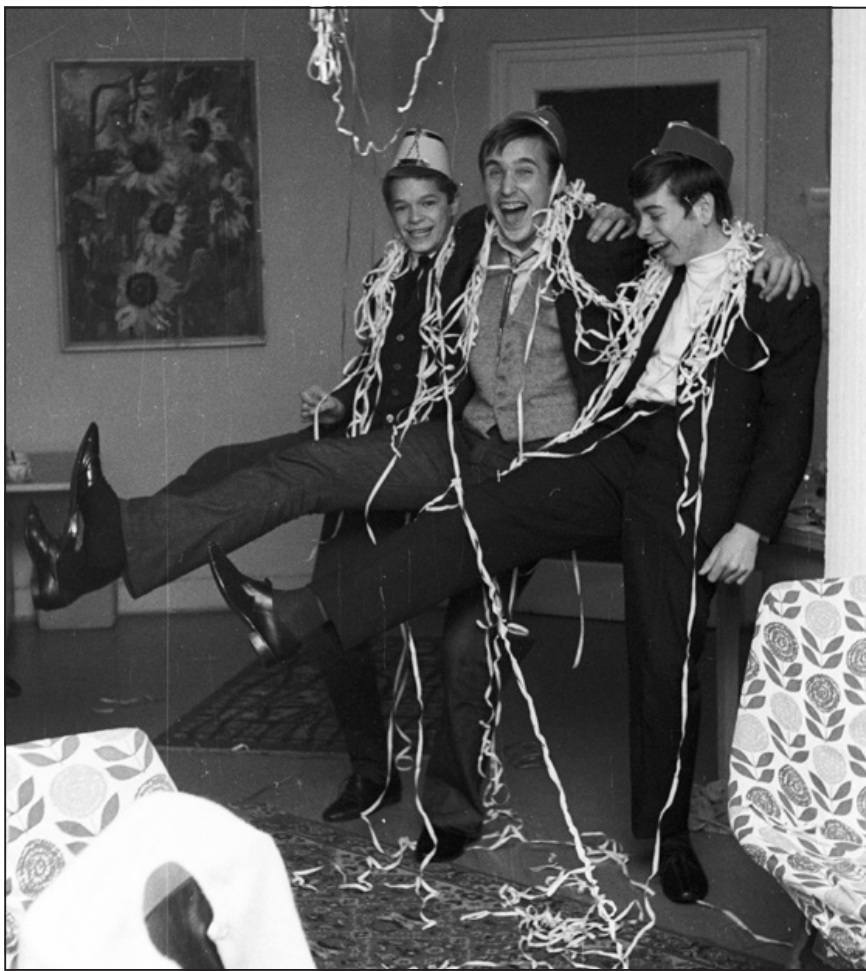
Ez a színészhaznik, az élő műsorok nagy korszaka, amikor egy-egy éjjel olyan sok helyre hívták meg az énekest vagy a komikust, hogy előfordult, véletlenül kétszer is beállított ugyanoda.

Akik nem jutottak el társaságba, és ők voltak persze többen, azoknak a kabaréműsor volt egyenlő a szilveszterrel. Voltak, akik a rádiókabarét hallgatták, bár azt már másnap megismételték, de a többség a tévét nézte, szinte kötelezően. Még nem volt videó, hogy felvegyék a műsort, hogy majd később lejátsszák.

Ami nélkül nem volt szilveszter

Aki számított, az feltétlenül szerepelt, már nyáron kezdték írni, szervezni, már sokszor az utolsó nap is változtattak rajta. A pártvezetés időben meghallgatta az adást. Kicsit szabadabban beszélhettek

forrás: FORTEPAN – Nagy Gyula

forrás: FORTEPAN – Bauer Sándor

az írók a gondokról, problémákról, amelyek jócskán akadtak. Fontos döntéseket és áremeléseket is olykor a szilveszteri műsorban lengettek be – biztonsági szempontként is működött tehát a humor vagy

az abba öltöztetett mondandó, két vicc közé elrejtve.

Kossuth-díjas színészek, nagyágyúk léptek fel, nem trágár, sunyi, altesti poénokat elsütő stand up-osok – isten őrizz persze, hogy egy kalap alá vegyük az összes mai humorművészt. *Hofi Géza* nélkül pedig hosszú évekig elképzelhetetlen volt az attrakció, akárcsak a híres kabarésztárok, a Humorfesztivál győztesei nélkül. A Himnusz, a koccintás és az ünnepi beszéd után magyar nóta következett. Megint csak színészek, operaénekesek nótáztak ilyenkor, negédes leereszkedéssel, – a hajuk konfettivel megszórva, a stúdió tele szerpentinnel, és dalolás közben csárdásoltak – hogy miért, ezt mint akkori megrögzött beatrajongó nem igazán értettem.

Kihagyhatatlan éjfélkor kizúdulni a Nagykörútra, fittyet hányni a közlekedési szabályoknak, és fújni a trombitát, fülsiketítően. Ennyi volt a „gőz kiengedése”. Hogy aztán miként jutottunk haza, ki tudja már. A szűk fővárosi keresztmetszet akkor – és most is – a taxi. Sokszor gyalog tettük meg az utat, mivel bérautó sehol, az előrendelés is nehézkes, magánkocsi kevés. Az éjszakai járatok ritkák, a metró még csak épül. ●

forrás: FORTEPAN – Urbán Tamás

Kevés olyan ünnepünk van, amelyikhez annyi babona kötődne, mint az óév utolsó, illetve az új első napja. Persze csak amióta az emberek kineveztek egy napot utolsónak, vagy elsőnek az idő végtelen folyamából, és ez vallásoktól és nemzetektől függően eltérő. A régi falusi praktikák, hiedelmek, vallási szokások váltak többnyire a babonák alapjaivá és terjedtek el különböző formákban, értelemben. A hallal nem árt vigyázni, mert elúszhat vele a szerencsénk. Bár egyes országokban ezüst pikkelyei pénzösséget jósolnak... Újév napján állítólag semmit ne vigyünk ki a házból, mert veszteség érhet minket, ugyanez vonatkozik a söprögetésre és a beágyazásra is: ha az újév rendezetten találja fekhelyünket, akkor úgy is marad egész évben, garantálva a szexmentes esztendő – olvasom az egyik babonagyűjtésben. Egyébként a vasárnapi és ünnepi munkatilalom nem véletlenül alakult ki: a parasztok – jogosan – úgy érezték, megilleti őket a pihenés joga, és akkor még nem volt szabad szombat.

Disznóhúst azért érdemes ennünk, mert a disznó előretúrja a szerencsét, viszont a csirke – azt ne! – hátrafelé kaparja. A gazdagságot rétesel lehet hosszúra nyújtani. Olaszországban is lencsét esznek, ott a lencseszem méretének növekedése a jelképe a gyarapodásnak. Mint a rizs Pakisztánban és Indiában: az ottani babonákban is a sokaság és a térfogatnövekedés a lényeg. Hasonló céllal Törökországban gránátalmát csemegéznek ilyenkor, a gyümölcsből kiszóródó számtalan vörös mag is gazdagságot szimbolizál.

Régen szokás volt kora reggel friss vízben mosakodni, hogy egészségesek maradjunk. Ezen a napon nem szabad orvoshoz menni, mert akkor betegséggel töltjük majd a következő évet. A lányok házilag készített gombócokba belegyúrták a kiszemelt férfi nevét, s amelyik gombóc elsőként érkezett a víz felszínére a főzés során, azzal meg is volt a szerencsés vőlegény-jelölt.

Az időjárás jósolásoknak se szeri, se száma. Ha az újév első napján süt a nap, akkor a hiedelmek szerint egész évben szép időre lehet számítani. Este csillagos az ég? Akkor rövid lesz a tél. A legenda szerint nagy zajkeltéssel el lehet üldözni az ártó szellemeket, ezért a heves trombitálás.

Egyébként a Szilveszter latin eredetű név erdei, erdőben élő férfit jelent. Női párja a Szilvesztra. A hagyomány szerint Szilveszter kigyógyította *I. Constantint* a leprából, egy vérrrel telt medencében való fürdést javasolva. A császár ez után olyan halás volt a pápának, hogy felvette a keresztiséget.